

**BUYUK AJDODLAR YUBILEYLARINI NISHONLASH BO'YICHA
PREZIDENT QARORLARI: MAZMUNI, AMALGA OSHIRILISHI VA
ERISHILGAN NATIJALAR**

Azimova Maftuna Muxammadamin qizi

Qo`qon universiteti o`qituvchisi

Shahzodaxon Abdubogiyeva Sobirjon qizi

Qo`qon University ingliz filologiya yo'nalishi

O'zbekistonning eng yangi tarixi (bo'yicha) talabasi

+99893 852 12 50

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida buyuk ajdodlar yubileylarini nishonlashga qaratilgan Prezident qarorlarining mazmun-mohiyati, ularning amaliyotga tatbiq etilishi hamda erishilgan ijtimoiy-ma'naviy, ilmiy va madaniy natijalari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida yubiley tadbirlarining milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani tiklash, yoshlar tarbiyasi va xalqaro madaniy hamkorlikni rivojlantirishdagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, davlat siyosati darajasida ajdodlar merosini asrash va targ'ib qilish mexanizmlari ilmiy jihatdan baholanadi.

Kalit so'zlar: Buyuk ajdodlar, yubileylar, Prezident qarorlari, tarixiy xotira, milliy o'zlik, madaniy meros, ma'naviyat, yoshlar tarbiyasi, O'zbekiston.

Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasida milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani tiklash va ajdodlar merosiga hurmat bilan qarash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Ayniqsa, buyuk ajdodlar — davlat arboblari, olimlar, mutafakkirlar, adiblar va sarkardalarning yubileylarini keng nishonlash bo'yicha qabul qilingan Prezident qarorlari bu boradagi tizimli yondashuvni yaqqol namoyon etadi.

Bu qarorlar nafaqat ma'lum sanalarni tantanali nishonlashni, balki ajdodlar ilmiy va ma'naviy merosini chuqur o'rganish, targ'ib qilish, yosh avlod ongiga singdirish hamda xalqaro miqyosda O'zbekiston tarixiy-madaniy merosini tanitishni ko'zda tutadi.

Mustaqillik yillarida O'zbekiston rahbarlari (Islom Karimov va Shavkat Mirziyoyev davrida) buyuk ajdodlar – Alisher Navoiy, Mirzo Ulug'bek, Amir Temur, Imom Buxoriy va boshqa allomalarning tavallud yubileylarini keng nishonlashni milliy o'zlikni anglash, tarixiy merosni tiklash, ma'naviy tarbiya va xalqaro obro'ni oshirishning muhim vositasi deb bilishgan. Bu farmon va qarorlar orqali yirik ilmiy konferensiyalar, nashrlar, yodgorliklar, muzeylar, filmlar va xalqaro tadbirlar tashkil etilgan, ko'plari UNESCO darajasida e'tirof etilgan.

Quyida eng muhim farmon va qarorlarning batafsil mazmuni, amalga oshirilishi va natijalari keltirilgan (lex.uz va rasmiy manbalarga asosan).

Alisher Navoiy tavalludining 550-yilligi (1991 yil) – PF-139-son Farmon (29.01.1991)

Mazmuni: Farmon buyuk shoir, mutafakkir, davlat va jamoat arbobi Alisher Navoiy tavalludining 550-yilligi munosabati bilan mehnatkashlar takliflarini inobatga olib chiqarilgan. Asosiy bandlar:

- 1991-yilni O‘zbekiston SSRda “Alisher Navoiy yili” deb e’lon qilish;
- Yubiley tantanalarini sentyabr oyida o‘tkazish.

Bu mustaqillik arafasidagi birinchi yirik milliy yubiley farmoni edi.

Amalga oshirilishi: Toshkentda Navoiy nomidagi milliy bog‘ tashkil etildi, shoirga salobatli haykal o‘rnatildi. Respublika bo‘ylab ilmiy konferensiyalar, adabiy kechalar, asarlarining yangi nashrlari chiqdi. Navoiy nomidagi teatr va kutubxona faoliyati kuchaytirildi.

Natijalari: Milliy adabiyot va o‘zbek tilini rivojlantirishga katta hissa qo‘shdi. Navoiy merosi maktab dasturlariga kiritildi, xalq orasida milliy g‘urur tuyg‘usi oshdi. Bu tadbirlar mustaqillikning dastlabki yillarida ma’naviy poydevor yaratishga xizmat qildi.

Mirzo Ulug‘bek tavalludining 600-yilligi (1994 yil)

Mazmuni: 1994-yilni “Mirzo Ulug‘bek yili” deb e’lon qilish, yubiley tantanalarini Samarqandda o‘tkazish, observatoriyani tiklash, xalqaro ilmiy anjumanlar uyushtirish ko‘zda tutilgan. Yubiley UNESCO ro‘yxatida jahon miqyosida nishonlandi.

Amalga oshirilishi: Samarqanddagi Ulug‘bek observatoriyasi qayta tiklandi va muzey ochildi. Parijda “Mirzo Ulug‘bek haftaligi”, Toshkent va Samarqandda xalqaro konferensiyalar o‘tkazildi. Kitoblar, filmlar yaratildi, astronomiya merosi keng targ‘ib qilindi.

Natijalari: O‘zbekistonning fan tarixidagi o‘rnini dunyoga ko‘rsatdi. Turizm rivojlandi, yoshlar orasida ilmga qiziqish oshdi. Bugungi “Uchinchi Renessans” konsepsiyasining asosiy poydevorlaridan biri bo‘lib qoldi.

Amir Temur tavalludining 660-yilligi (1996 yil) – PF-1333-son Farmon (26.12.1995) va tegishli qarorlar

Mazmuni: 1996-yilni “Amir Temur yili” deb e’lon qilish. UNESCO Bosh konferensiyasi qaroriga muvofiq xalqaro miqyosda nishonlash. Sohibqironning davlat arbobi, sarkarda va madaniyat homiysi sifatidagi merosini targ‘ib qilish.

Amalga oshirilishi: Toshkentda Amir Temur xiyoboni va haykali barpo etildi. Samarqand va Shahrisabzda yodgorliklar ochildi. Xalqaro anjumanlar (Toshkentda “Amir Temur va uning jahon tarixidagi o‘rni”), kitoblar, filmlar chiqdi. Amir Temur ordeni ta’sis etildi.

Natijalari: Tarixiy adolat tiklandi, milliy g'urur kuchaydi. Temuriylar davri merosi (me'morchilik, madaniyat) keng o'rganildi. Turizm va xalqaro hamkorlik o'sdi.

Alisher Navoiy tavalludining 580-yilligi (2021 yil) – PQ-4865-son Qaror (19.10.2020)

Mazmuni: Yubileyni keng nishonlash, xalqaro jamoat fondi tashkil etish, ilmiy konferensiyalar, nashrlar, filmlar, raqamli loyihalar. Navoiy merosini zamonaviy texnologiyalar orqali targ'ib qilish. "Alisher Navoiy ordeni" ta'sis etish taklifi, Hirot shahridagi maqbarani obodonlashtirish.

Amalga oshirilishi: Tashkiliy qo'mita tuzildi. Respublika bo'ylab tantanalar, xalqaro konferensiyalar (Navoiy va Toshkentda), "Navoiy" filmi, virtual loyihalar, mobil ilovalar yaratildi. Navoiy nomidagi xalqaro fond yo'lga qo'yildi. Asarlarning mukammal ilmiy nashrlari chiqdi, ta'lim dasturlariga kiritildi.

Natijalari: Adabiy meros yangi avlodga yetkazildi. Turizm o'sdi, xalqaro miqyosda O'zbekiston adabiyoti e'tirof etildi. "Navoiy va yoshlar" dasturi, g'azalxonlik tanlovlari o'tkazildi.

Mirzo Ulug'bek tavalludining 630-yilligi (2024 yil) – PQ-323-son Qaror (12.09.2024)

Mazmuni: 2024-yilda Samarqandda keng nishonlash. Observatoriya va yodgorliklarni ta'mirlash, ilmiy izlanishlar, xalqaro konferensiya ("Mirzo Ulug'bek: buyuk qomusiy olim va davlat arbobi", 10-11 oktyabr), "Ziji jadidi Ko'ragoniy" asarining yangi nashrlari, hujjatli film taqdimoti.

Amalga oshirilishi: Tashkiliy qo'mita tuzildi. Samarqandda katta tantana, xalqaro mehmonlar ishtirokida konferensiya, qo'lyozmalar ko'rgazmasi, media mahsulotlar yaratildi. Ilmiy loyihalar tanlovi e'lon qilindi.

Natijalari: "Yangi O'zbekiston"ning ilmiy merosga e'tibori namoyon bo'ldi. Turizm va xalqaro hamkorlik kuchaydi. Yosh olimlar uchun yangi imkoniyatlar ochildi, astronomiya va fan tarixi yanada ommalashtirildi.

Umumiy natijalar va yo'nalishlar

- Boshqa muhim yubileylar: Imom Buxoriy (1998 yil, 1225 yillik), Abu Mansur Moturidiy va boshqalar uchun ham shunga o'xshash hujjatlar qabul qilingan. Kinematografiya sohasida Amir Temur, Navoiy, Buxoriy haqidagi filmlar moliyalashtirilgan.

- Amalga oshirish: Har bir farmon bo'yicha Vazirlar Mahkamasi dastur tasdiqlaydi, byudjet ajratiladi, vazirliklar va mahalliy hokimiyatlar mas'ul bo'ladi.

- Erishilgan natijalar:

- Yodgorliklar, muzeylar tiklandi va yangilandi.

- Minglab ilmiy ishlar, kitoblar, filmlar, raqamli resurslar yaratildi.

- UNESCO va jahon miqyosida e'tirof etildi.

- Yosh avlodda milliy g'urur, ilmga intilish kuchaydi ("Uchinchi Renessans" g'oyasi asosida).

- Turizm, madaniy almashinuv va ma'naviy tarbiya rivojlandi.

Bu farmonlar nafaqat o'tmishni ulug'lash, balki bugungi "Yangi O'zbekiston"ning ma'naviy-intellektual poydevorini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Batafsil hujjatlar lex.uz saytida mavjud.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yubiley larni nishonlash faqat tantanaviy tadbirlar bilan cheklanmasligi kerak. Ayrim hollarda ilmiy natijalar yetarlicha ommalashtirilmasligi yoki hududiy darajada tadbirlar bir xil darajada tashkil etilmasligi kuzatiladi. Shu bois, yubiley lar doirasida amalga oshirilgan ilmiy va madaniy loyihalarning uzoq muddatli ta'sirini kuchaytirish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, buyuk ajdodlar yubiley larini nishonlash bo'yicha Prezident qarorlari O'zbekistonda tarixiy xotirani tiklash, milliy g'ururni mustahkamlash va yosh avlodni ma'naviy barkamol etib tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Takliflar sifatida quyidagilarni ilgari surish mumkin:

Yubiley tadbirlarini ta'lim tizimi bilan yanada chuqur integratsiya qilish;

Ilmiy natijalarni raqamli platformalar orqali keng targ'ib etish;

Hududiy va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish;

Ajdodlar merosini o'rganishga qaratilgan yoshlar loyihalarini qo'llab-quvvatlash.

Adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Buyuk ajdodlar merosini o'rganish va ularning yubiley larini nishonlash to'g'risidagi qaror va farmonlar to'plami. – Toshkent: O'zbekiston, 2017–2024.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
4. Alimuhamedov B. O'zbek davlatchiligi tarixi va buyuk ajdodlar merosi. – Toshkent: Fan, 2019.
5. Rahimov S. Tarixiy xotira va milliy o'zlikni anglash masalalari. – Toshkent: Akademya nashr, 2020.
6. Qodirov A. O'zbek xalqining madaniy merosi va ma'naviy qadriyatlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 2018.
7. Xolmatov D. Ma'naviy siyosat va tarixiy ongni shakllantirish. – Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2021.

8. Abdullayev A. Buyuk ajdodlar siymosi va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: Yoshlar nashriyoti, 2020.
9. Islomov Z. Davlat siyosatida tarixiy-madaniy merosni asrash masalalari. – Toshkent: Huquqiy adabiyotlar, 2019.
10. Jo'rayev N. O'zbekiston tarixi: metodologik yondashuvlar va zamonaviy talqinlar. – Toshkent: Sharq, 2018.
11. UNESCO. Cultural Heritage and National Identity. – Paris: UNESCO Publishing, 2016.
12. Ahmedov M. Central Asian Scholars and Their Contribution to World Civilization. – London: Routledge, 2017.